

lige system med aftaleindgåelse og tilhørende arbejdsret, faglig voldgift m.v.« (s. 107 (den første understregning er min)).

Den danske politiske og videnskabelige venstrefløj er ikke særlig omfattende. Var det ikke muligt – før en sådan anmeldelse gik i trykken – at ringe til en af os for at få at vide om vi går ind for at det traditionelle fagretslige system skal bevares? – Havde det ikke været rimeligt, når vi nu har skrevet denne bog, hvis entydige konklusion er at det *ikke* skal bevares?

Iøvrigt er der efter min mening ikke tale om en modsigelse. Både DKP-parolen »Forhandling-Mægling-Aktion« og VS-parolen »Forhandling-Aktion«, som diskuteres i bogens afsluttende in-

terview med Jan Andersen og Thio Tyroll, opererer jo med overenskomster *uden* det traditionelle fagretslige system. Der er ingen logisk sammenhæng mellem det at indgå en overenskomst og så det at have et fagretsligt system, (som vi kender det). Derfor er der heller ikke tale om nogen modsigelse.

Mange anmeldelser giver anledning til nogle gode diskussioner. Når Hanne vælger at kritisere en karikatur, som hun selv – men ikke vi – har produceret, har hun på forhånd udelukket en diskussion. Hvorfor hun har valgt denne form, ved jeg som sagt ikke.

Hvem kan bruge sådan en anmeldelse til noget? – Vi kan ikke. Kan læserne? – Kan Hanne?

Jørgen Bloch-Poulsen

Replik til en kommentar

Redaktionen har bedt mig komme med en replik til Jørgen Bloch Poulsens kommentar til min anmeldelse af hans og Knud Knudsens bog i Refærd nr. 14.

Jørgen Bloch Poulsens skarpe reaktion har forbavset mig noget, men jeg går ud fra, at den må ses på baggrund af, at han tilsyneladende opfatter min anmeldelse som nedsabling af bogen. – Om det skyldes, at vi taler et forskelligt »sprog« eller at J.P.B. er særlig følsom overfor kritik, eller det er, fordi jeg ikke har formået at realisere min hensigt om at give en solidarisk kritik af bogen skal jeg overlade til læserne at afgøre.

Mine hensigter med anmeldelsen var imidlertid dels at give en kort beskrivelse af bogens indhold til orientering

for mulige læsere, dels at fremhæve nogle af de punkter, hvor jeg er uenig med forfatterne, og dels at komme med nogle overvejelser over, hvilke aspekter ved det fagretslige system, jeg finder det vigtigt at behandle.

Min karakteristik af bogen som en kombination af en kampkronologi og en regeludviklingskronologi er muligvis uheldig, idet den ikke fremhæver det årsagsforhold mellem kampkonjunkturer og regeludvikling, der er bogens udgangspunkt.

Jeg er ikke uenig i, at der i et eller andet omfang består en sådan sammenhæng, men jeg er uenig i, at den er så entydig og ensidig som J.B.P. og K.K. fremstiller den. – Eller kommer til at fremstille den, fordi deres hovedin-

teresse har været at vise arbejdskampens indvirkning på det fagretlige system.

Som jurist interesserer den omvendte problemstilling – om i hvilket omfang politikken er betinget af juraen – mig efterhånden nok så meget, og det har måske præget min anmeldelse i for høj grad. – I dette konkrete tilfælde drejer det sig altså om i hvilket omfang det fagretlige system indvirker på og med-bestemmer arbejdskampens form. – Det ville selvfølgelig kræve en helt anden undersøgelse, men jeg mener alligevel at sammenhængen er nødvendig at have i bagehovedet også når man anskuer forholdet mellem politik og jura fra den synsvinkel som J.B.P. og K.K. har valgt.

Min opfattelse af at retlige fænomener er betingende for politikken er også baggrunden for at jeg mener konklusionerne i bogen bliver modstridende. Jeg har ikke opfattet det som forfatterens *intention* at slå til lyd for bevarelsen af det traditionelle fagretlige system, selv om jeg nok også her har udtrykt mig upræcist, men jeg me-

ner, at denne bevarelse kunne blive *konsekvensen* af at fremstille arbejderklassens vigtigste overenskomstsmæssige interesse som de overenskomstsmæssige – altså aftalte, ordnede og retlige – tilstande. – Hvis man bevarer overenskomsterne, hvordan slipper man så udenom arbejdsretten og faglig voldgift eller andre institutioner eller apparater, der kan håndhæve aftalerne i tilfælde af, at de overtrædes fra den ene eller den anden side? – Skal der slet ikke eksistere nogen reaktions- eller sanktionsmuligheder?

Kan anvendelsen af arbejdskraften ske på en måde, så man undgår at skulle sikre sig mod misbrug, eller er det kun et spørgsmål om, hvem kontrollen over sanktionsapparaterne tilkommer? – Det tror jeg faktisk ikke, men jeg er ikke i stand til at besvare spørgsmålene selv, så jeg håber egentlig at der alligevel kan være grundlag for en fortsat diskussion.

Hanne Petersen